

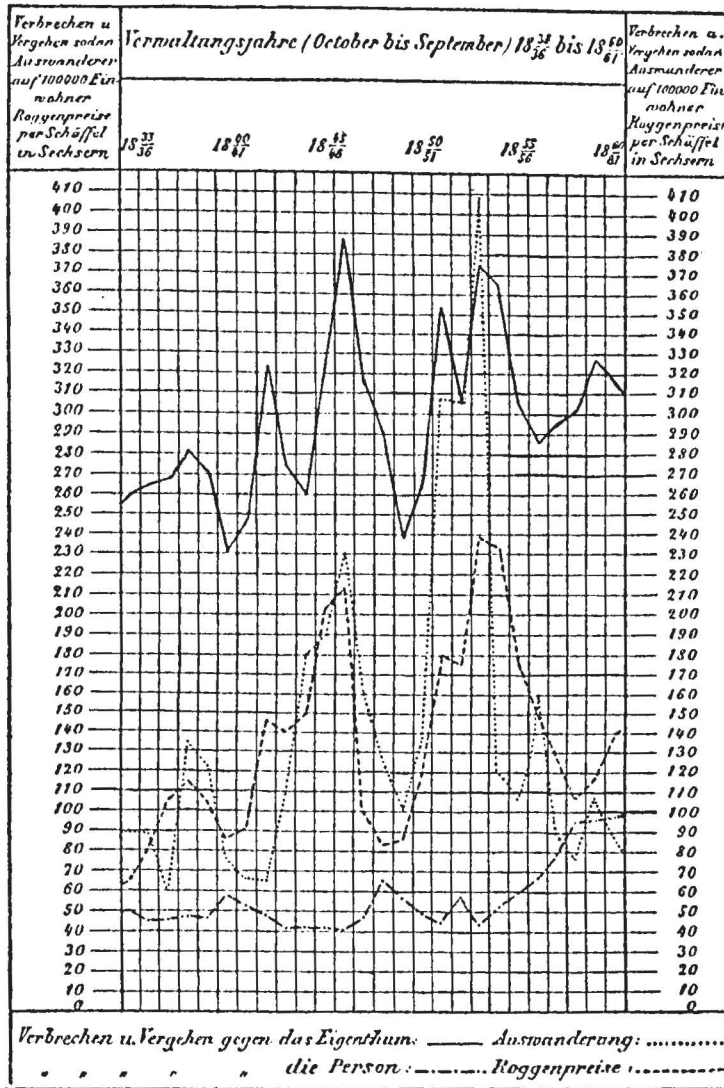
Krigets inverkan på brottsligheten i Finland.

Av BRYNOLF HONKASALO.

Den klassiska kriminalrätten byggde på uppfattningen om människans sedliga frihet — en uppfattning, som fick en träffande formulering i Immanuel Kants bekanta sentens: *debeo, ergo possum*: jag bör, därför kan jag. Om människan inte förhåller sig på ett sätt, som motsvarar de sociala normerna, så beror det på att hennes onda vilja inte önskar underkasta sig dem. Det står henne fritt att bestämma, om hon skall begå ett brott eller inte. Denna dogmatiska uppfattning har emellertid fått vika för det nya vetenskapliga åskådningssätt, som går ut på, att det mänskliga själslivet är underkastat samma biologiska lagar som livet överhuvud. Själslivets företeelser, de må vara av vilket slag som helst, behärskas av samma orubbliga lag om orsak och verkan som andra skeenden. Varje psykisk företeelse betingas av orsaker, som ha motiverat den, och kan sålunda förklaras på ett naturligt sätt. Dessa orsaker stå att söka enbart hos människan själv eller hos hennes omgivning. Den kriminologiska vetenskapen har uppvisat ytterlighetsriktningar av vilka en del har hållit före, att orsakerna till brottsligheten skulle ligga enbart hos omgivningen, medan andra åter ha ansett, att de stode att söka endast hos individen själv. Följdriktigast förfäktas den första ståndpunkten av den ekonomiska materialismen, som i människans andliga och fysiska varelse endast ser en miljöprodukt. Enligt denna åsikt vore allt andligt liv, det må vara av politisk, rättslig, etisk eller vilken annan art som helst, beroende av yttre, i huvudsak sociala omständigheter, av vilka de, som stå i samband med produktionen, äro de

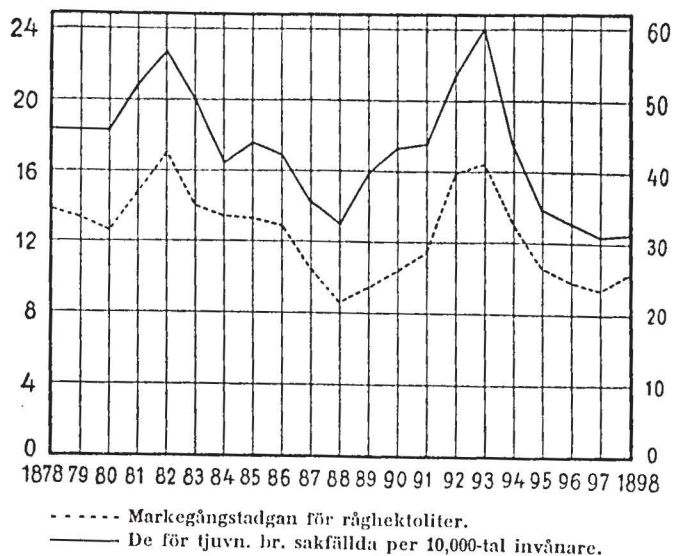
Diagr. I.

Criminalität, Auswanderung und Getreidepreise im Königr. Bayern diess. d. Rheins während der Jahre 18^{35/36} bis 18^{60/61}.

viktigaste. Den sociala företeelse som kallas brottslighet vore i första hand betingad av dessa omständigheter. Man kan säga, att den andra av ovannämnda ståndpunkter intas av läran om den medfödda brottsligheten, åtminstone i den form, som *Lombroso* lidigare gav den, och enligt vilken den asocialitet, som bör anses för brottslig i egentlig mening,

Diagr. II. Finland. Växlingarna i rågprisen och tjuvn. br. under åren 1878—1898.

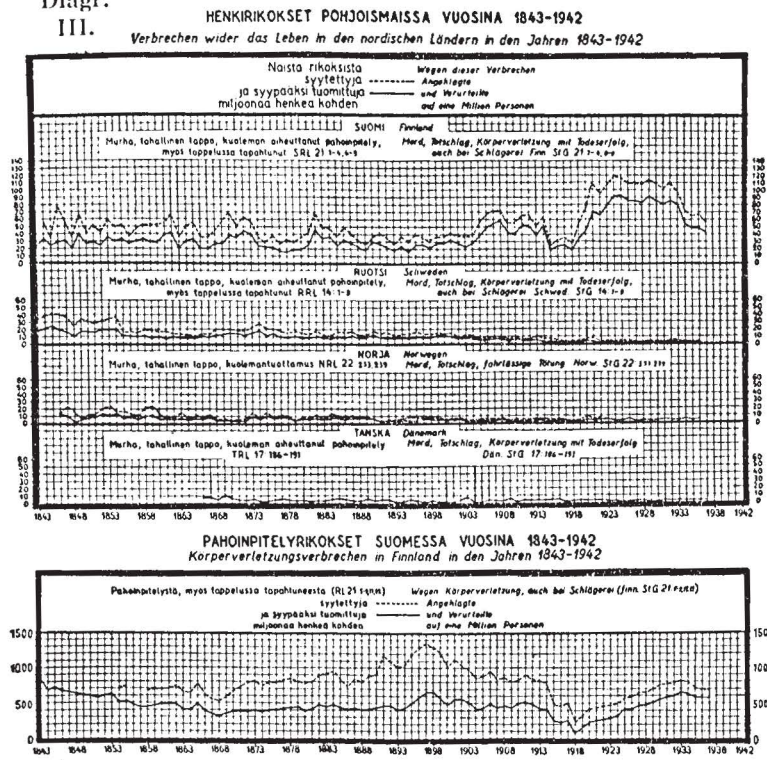

betingas av den psykofysiska sammansättning brottslingen har fått vid födelsen, rättare sagt redan vid konceptionen. Det är den, som har predestinerat honom till att beträda brottets väg. Dessa ytterlighetsriktningar torde dock numera inte ha många anhängare inon kriminologien, där *communis opinio* ser brottet uppkomma genom samverkan av individuella och sociala faktorer. Vid uppkomsten av varje brott inverka en eller flera yttre omständigheter, men brottet kommer till stånd endast under den förutsättning, att dessa omständigheter möta en gynnsam jordmån i individens själsliv.

I fråga om sin kriminologiska betydelse kunna de inre och de yttre faktorerna i hög grad variera.

Den empiriska kunskap om det mänskliga själslivet vi numera förfoga över torde bäst motsvaras av den dynamiska uppfattningen om brottet. De celler, som leda till

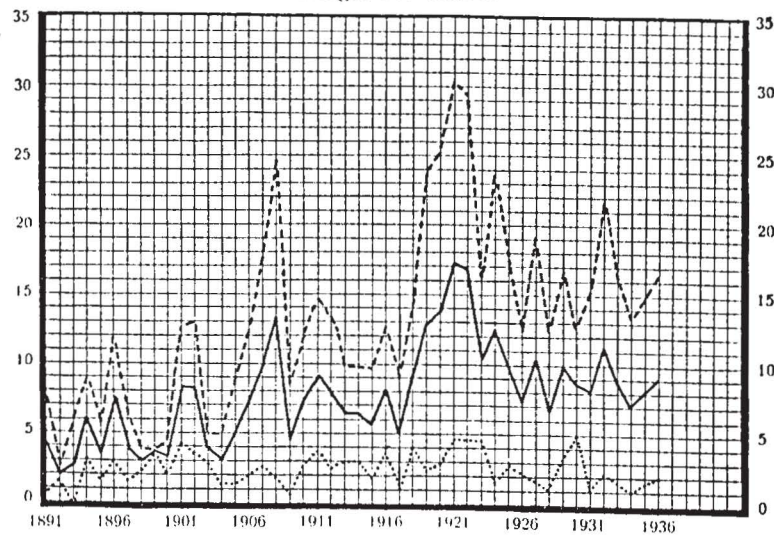
Diagr.
III.

en människas konception, rymma ett otal olika slags gener, bestämmande för individens kommande egenskaper. Beroende av dessa gener är också de egenskaper, som betinga människans sätt att förhålla sig till de sociala normerna. Trots att de ärftligaanlagen äro riktninggivande för människans andliga varelse, sker personlighetens utveckling inte enbart under inverkan av dessa anlag, ty redan under

fosterstadiet, men framför allt efter födelsen blir människan utsatt för mångahanda miljöinflytelser, som i sin mån forma hennes personlighet. Då grundstenarna för personligheten äro lagda vid konceptionen, beror det i mycket hög grad på ovannämnda nedärvda egenskaper, om individen kommer att hålla sig kvar på den sociala linjen eller icke. Det kan bland dessa egenskaper finnas sådana, som kunna

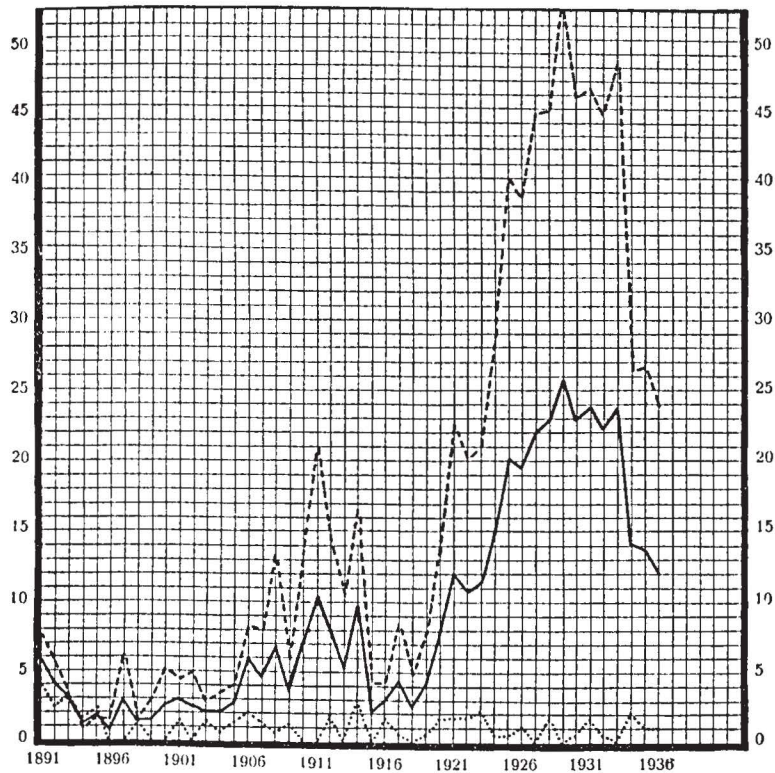
Diagr. IV. Mord.

leda henne till brott, exempelvis grymhet, okänslighet, självviskhet, hållningslöshet och så vidare. Emellertid äro de nedärvda egenskaperna knappast någonsin enbart sådana, att de befodra uppkomsten av brott, ty jämte de kriminogena särdragen har individen också ärvt egenskaper, ägnade att förebygga brott. Om individen kommer att bli en brottsling beror inte så mycket på, om han har en del kriminogena egenskaper, som på det, huruvida de egenskaper, som befodra uppkomsten av brott, väga mer i vågskålen än de förebyggande, d. v. s. på resultanten av de krafter, som verka i olika riktningar inom honom. En kamp mel-

lan de sociala och de asociala krafterna pågår i människo-
själen; det finns väl knappast något enda sjäsliv, som går
fullt fritt för den. Kraftförhållandena äro alls icke konstant
desamma; de kunna förändra sig genom inverkan av yttre

Diagr. V. Viljadråp.

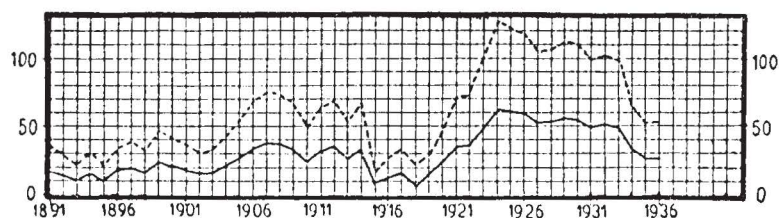

omständigheter, och förändringarna kunna vara mindre
eller större, beroende på inverkan av yttre händelser och
av den individuella sammansättningen. Det är inte heller
omöjligt, att resultanten av de psykiska kraftfaktorerna
genom trycket av yttre händelser varaktigt bringas att
svänga över antingen i social eller asocial riktning. Ju när-
mare resultanten befinner sig den nollpunkt, som betecknar

gränsen mellan det sociala och det asociala, desto lättare försiggår denna förändring.

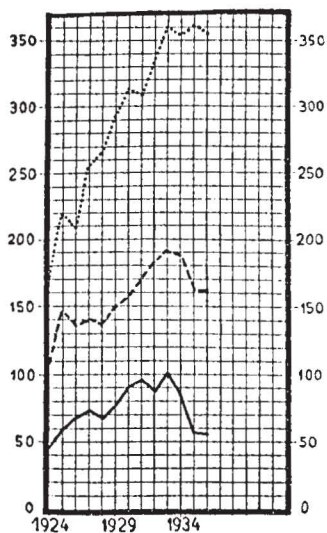
Varje individ har varje stund sin egen inre disposition för brottslighet. Hos de individer, som bilda en nation, variera dessa dispositioner på det mest mångskiftande sätt; börjande med individer, hos vilka så starka kriminogena faktorer göra sig gällande, att de kunna sägas leta efter tillfälle att begå brott, ända fram till individer, som kunna vara mönstergilla i fråga om sociala egenskaper. Dessa olikartade dispositioner komma i kontakt med yttre kri-

Diagr. VI. Misshandel med dödlig påföljd även i slagsmål.

minogena faktorer. Icke heller dessa äro fullt oberoende av individens personlighet, ty det är denna, som åtminstone till en del avgör, om han skal komma i beröring med dem. Allt efter sin personlighet eliminerar och väljer han faktorer, som äro av betydelse i detta avseende; såsom litteratur, förströelser, kamrater, tillfällen, som ha ett positivt eller negativt känslovärde för honom. De yttre kriminogena faktorerna kunna i fråga om styrka vara av lika många olika grader som de inre positionerna; skalan kan växla från ett ödesmättat, tragiskt skeende, under vars tryck också den sedligt starkaste löper fara att gå under, till frestelser, som bara den moraliskt mycket svage kan falla offer för. Ovannämnda individuella inre dispositioner å den ena sidan, de yttre kriminogena faktorerna å den andra bestämma kvalitativt och kvantitativt kriminaliteten hos en nation.

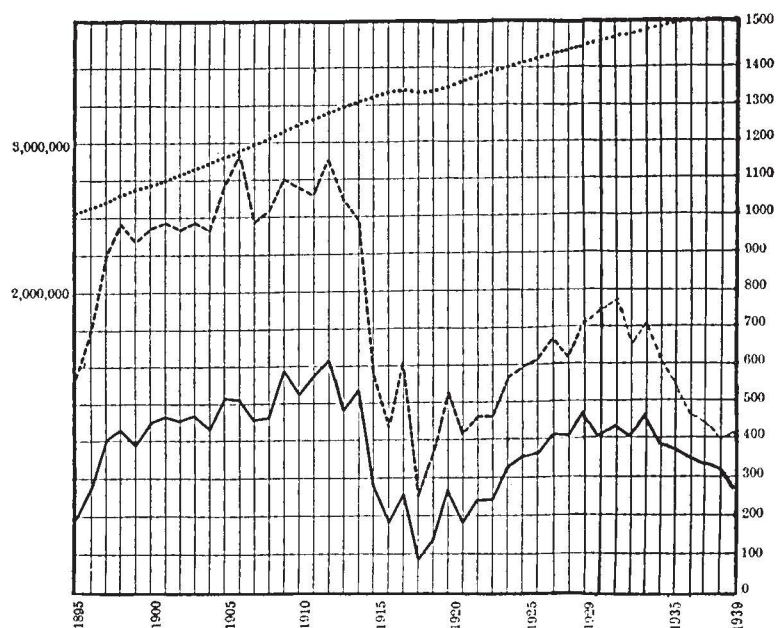
Diagr. VII. Grov misshandel, misshandel, var-av mindre lyte följt, lindrig misshandel i ordning från nedan till ovan.

Under de senaste årtiondena har man ägnat mycken uppmärksamhet åt uppgiften att utreda orsakerna till brottsligheten, både de inre, hos människan själv dolda krafterna och de yttre faktorerna. De förstnämnda har man sökt komma på spåren bland annat genom så kallade typundersökningar, genom vilka man har velat påvisa de konstitutive egenskapernas betydelse i dispositionen för brottslighet; vid indelningen i typer har man härvid stundom begagnat sig av fysiska, stundom av psykiska kriterier. Den betydelse, som tillkommer särskilt de ärftliga egenskaperna, har man sökt belysa genom tvilling- och släktforskning. Då man har studerat de yttre orsakerna till brottslighet, har man stött sig på de kriminalstatistiker, som numera utarbetas i alla kulturländer, och som ge många olika slags upplysningar om brottsligheten såsom social företeelse. De innehålla icke endast uppgifter om brotten såsom sådana och om antalet för varje särskilt slag av brott åtalade och sakfälda personer, utan också om många av de omständigheter, som stå i samband med de åtalades eller sakfäldas personlighet, såsom om deras ålder, kön, yrke med mera. Kriminalstatistikens siffror ge vid handen, att avsevärda variationer årligen gör sig gällande både i fråga om den totala brottsligheten och i fråga om antalet olika brott. De ge dock icke något svar på frågan, vilka omständigheter det är som betinga en ökning eller en minskning, även om de ibland, då den statistiska indelningsgrunden är vald på ett lämpligt sätt, kunna ge en tydlig antydning, var man har att söka dessa omständigheter. Genom

att skaffa sig uppgifter om brottslingens motiv i varje enskilt fall kunde man komma till fullständig klarhet om dem. Även om det endast sällan kommer i fråga, att uppgifter om varje enskilt fall anskaffas — för att inte tala om, att det inte alltid är möjligt att reda ut motiven — brukar man använda de om enskilda fall samlade uppgifterna

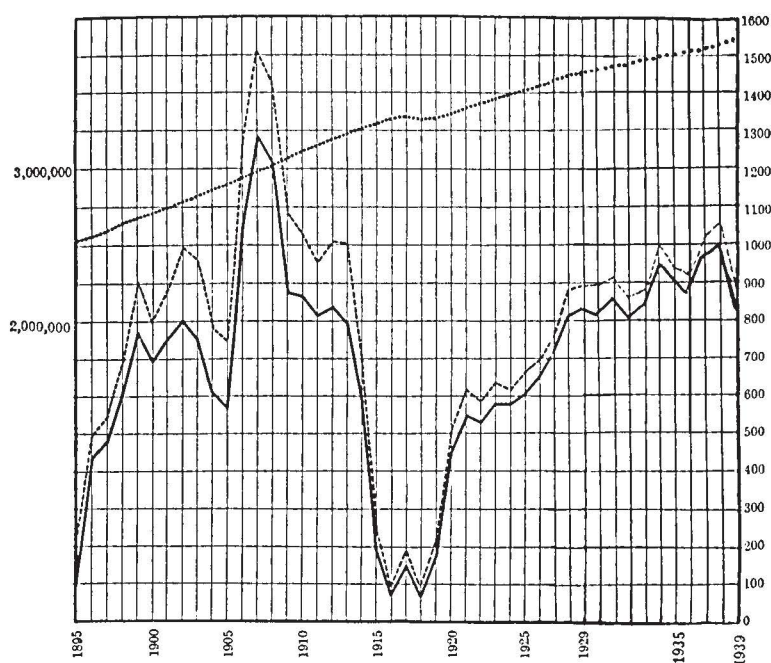
Diagr. VIII. Fridsbrott.

som stöd för slutsatser, dragna av allmänt kända fakta. Då man söker utröna orsakerna till brottsligheten, måste man vanligen nöja sig med att studera de sociala företeelser, som med avseende på brottslighetens ökning eller minskning ha en sådant samtidighet, att förekomsten av ett kausalsamband kan anses vara möjligt. Vid detta studium kan man iakttaga förekomsten av en social företeelse eller flera sådana, som empiriskt sett äro av antingen positiv eller negativ kriminogen betydelse. Ju mer den kriminolo-

giska forskningen har utvecklats, desto mer har den kommit till klarhet om de sociala företeelsernas betydelse i det avseende det här är fråga om. På basen av nämnda empiriska kunskap kan en kriminologiskt utbildad forskare komma till ganska pålitliga resultat vid tolkningen av kriminalstatistikens siffror.

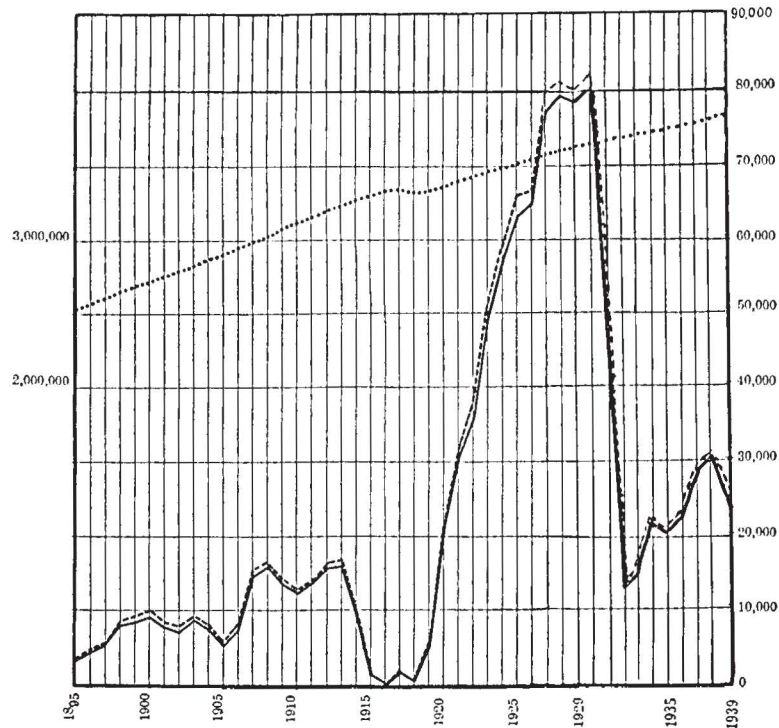
Diagr. IX. Våld mot och hindrande av tjänsteman i tjänsteutövning.

De yttre omständigheterna framträda icke bara såsom de incitament, som bringa det inre trycket av en asocial disposition hos individen att utlösa sig i brottslighet. Som sagt kunna de också bidra till uppkomsten av brott genom att utforma de inre dispositionerna i brottslig riktning. Ovannämnda indirekta och direkta verkan ger en förklaring till den omständigheten, att starkt kriminogena yttre förhållanden kunna mångdubbla antalet brott. De personer,

som av kriminogena yttre faktorer ledas in på brottets bana, äro i huvudsak individer med en disposition, gynnsam för brott. Individer, hos vilka själslivet behärskas av starka sociala krafter, komma sällan in på den banan.

Diagr. X. Fylleri.

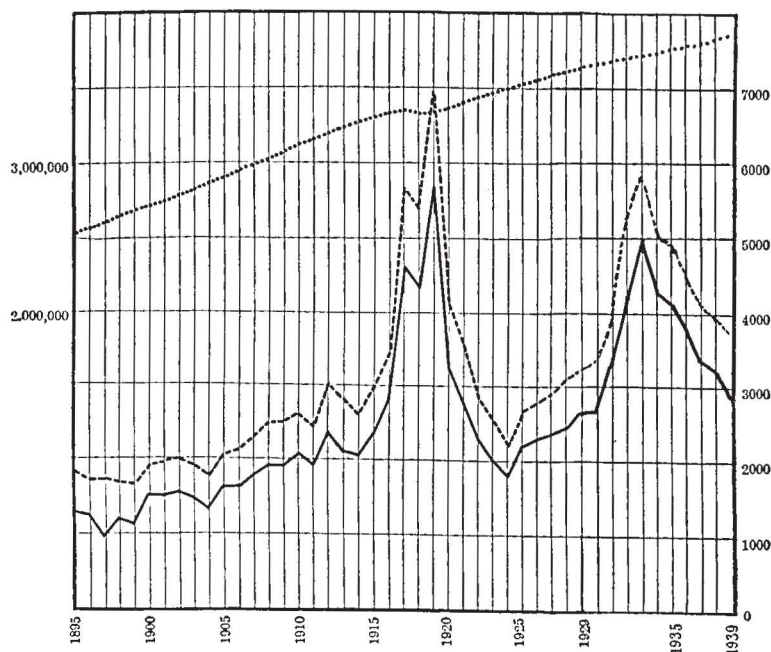

Man kan sålunda säga, att de yttre, framför allt de sociala faktorerna äro av en mycket stor, så vitt det gäller vissa arter av brott rent av övermäktig betydelse för brottsligheten hos ett folk, medan däremot, då det gäller frågan, vilka av individerna inom ett folk det är, som komma att bli brottslingar, den avgörande betydelsen torde böra tillmätas den av deras särart betingade inre dispositionen. Enär denna särart hos individen i väsentlig mån är kon-

stant, bör förklaringen till en ökad eller en minskad brottslighet huvudsakligen sökas i de yttre förhållanden, som antingen direkt eller indirekt ha påverkat den.

Redan länge har man varit på det klara med, att till

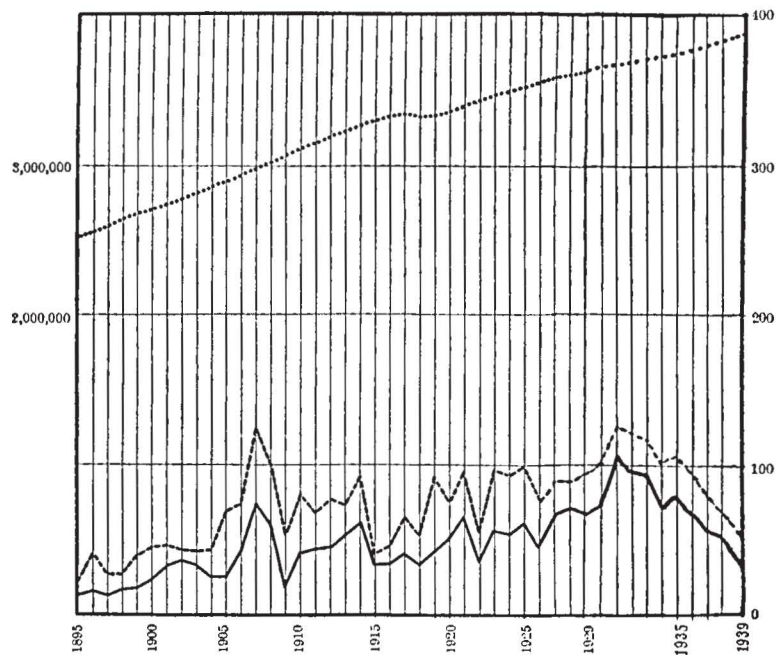
Diagr. XI. Snatteri, stöld, inbrott.

exempel de ekonomiska förhållandena och brottsligheten stå i samband med varandra. Den förste som påvisade detta samband var den berömde tyske statistikern *Georg von Mayr*; han gjorde det i verket »Statistik der gerichtlichen Polizei im Königreich Bayern«. Hans undersökning hänförde sig till brott som under åren 1835—1861 hade kommit till den bayerska polisens kännedom. Den inskränkte sig emellertid till brotten mot egendom samt till brotten mot person, bland vilka fallen av misshandel utgjorde flertalet. Mayr jämförde variationerna i rågpriset med antalet tjuvnadsbrott

och kom till den intressanta slutsatsen, att de nästan slaviskt följde varandra åt. Vid varje sechters stegring i rågpriset ökades antalet tjuvnadsbrott med ett fall på varje 100 000-tal invånare, och varje sechters minskning i detta pris åt-

Diagr. XII. Rån och rånartad stöld.

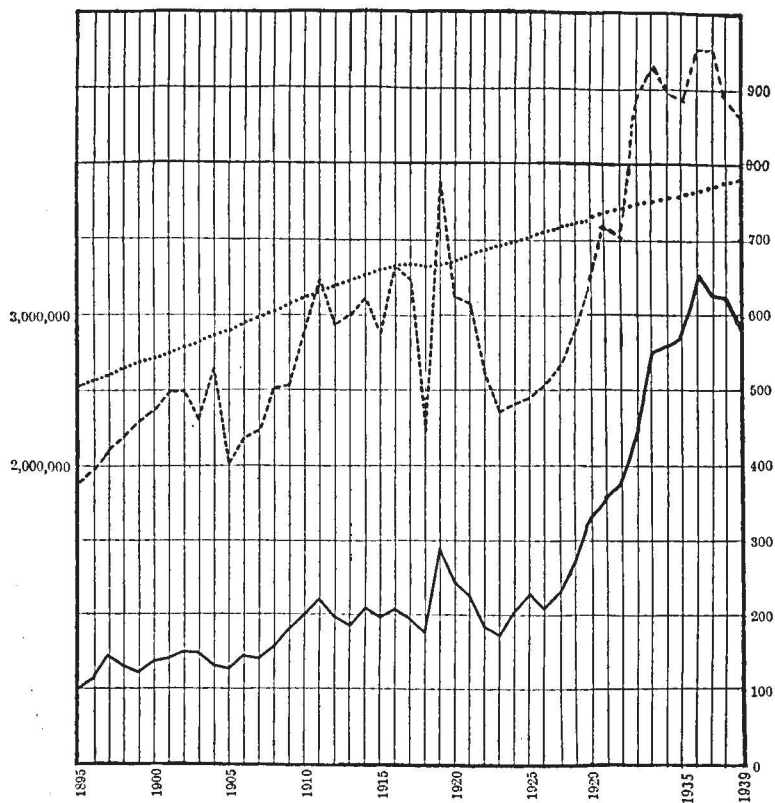

följdes av en lika stor minskning i antalet tjuvnadsbrott. Mayr fastslog också, att antalet brott mot person sjönk, då rågpriset steg, och ökades, då detta pris blev mindre. Hans undersökning gav sålunda vid handen, att det förelåg en parallellism mellan variationerna i rågpriset och antalet brott mot egendom, medan åter ett tydligt motsatsförhållande gjorde sig gällande mellan växlingarna i dessa pris och antalet brott mot person. Mayrs resultat framgår av diagram I.

Också från Finland föreligger det en undersökning, som ger vid handen att en avsevärd parallellism kan spåras

mellan variationerna i priset på råg och antalet tjuvnadsbrott under åren 1878—1898. Resultaten av denna undersökning, utarbetad av professor Tulenheimo, framgå av diagram II.

Diagr. XIII. Bedrägeri.

Det har emellertid visat sig, att parallellismen i fråga förelåg endast så länge brödsäden utgjorde befolkningens huvudsakliga födoämne och så länge folkhushållningen, medan industrien ännu var föga utvecklad, till stor del befann sig på naturhushållningens stadium. Då förhållandena i detta avseende ändrades, upphörde parallellismen

mellan antalet fall av egendomsbrott och spannmålsprisen; samtidigt upphörde också det här ovan antydda motsatsförhållandet mellan spannmålsprisen och antalet fall av

Diagr. XIV. Försnillning.

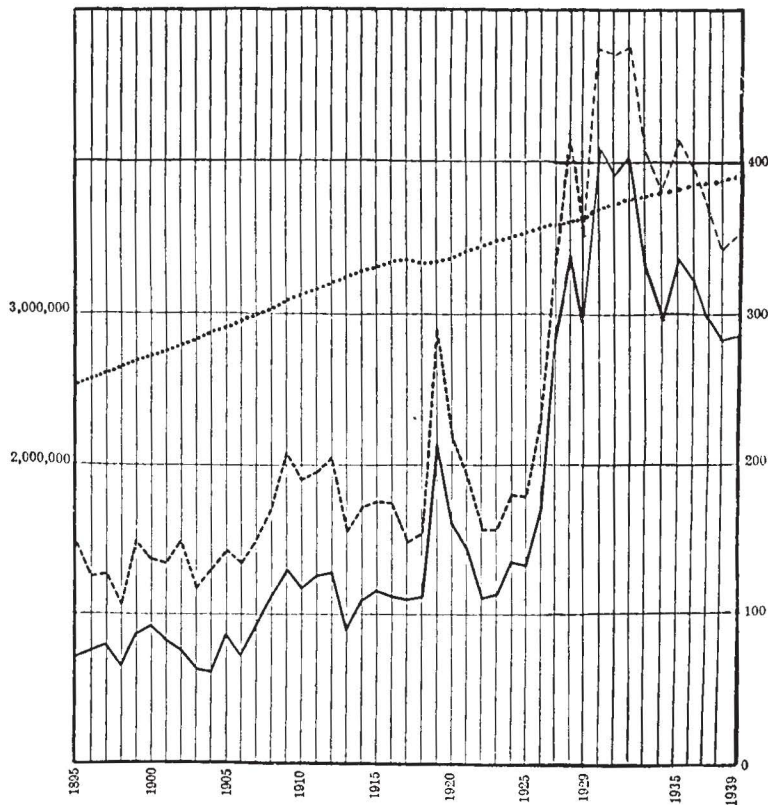
brott mot person. Det har också framgått, att denna förändring i olika länder har inträtt vid olika tider. I Sverige torde det ha skett redan i mitten av 1800-talet.¹⁾

Spannmålsprisens här ovan antydda verkan på brottslig-

¹⁾ *Verkko*. Maamme rikollisuuden kehitys pitäen erikoisesti silmällä talvisodan vaikutuksia. Kriminalistforeningens i Finland årsbok 1941 s. 13.

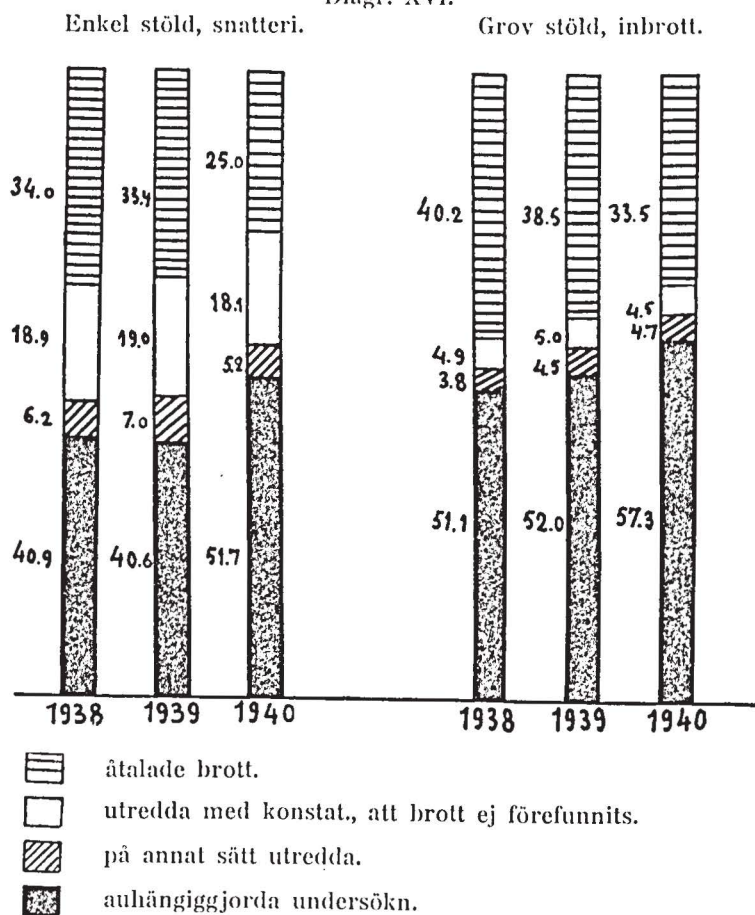
heten har anförts bara som et exempel på de sociala förhållandenas betydelse för brottsligheten. Innan vi gå över till att beröra kriminalitetens utveckling i Finland vore det

Diagr. XV. Förfalskningsbrott.

utan tvivel av intresse att anställa jämförelser mellan brottsligheten i detta land och i de skandinaviska länderna. Vi komma dock att i det avseendet inskränka oss till brottsligheten mot liv, där skilljaktigheterna mellan brottslighetstalen i Finland och de övriga nordiska länderna äro särskilt märkbara. Utvecklingen av denna brottslighet i vart och ett av de nordiska länderna under åren 1843—1942 framgår av diagram III.

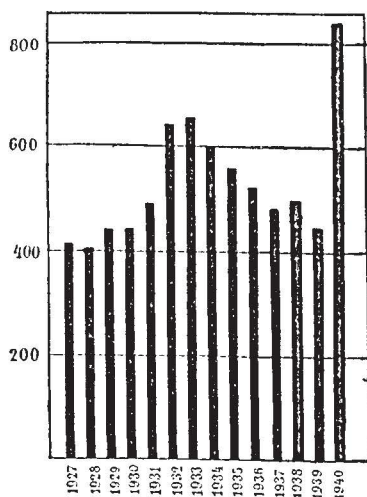
Diagr. XVI.

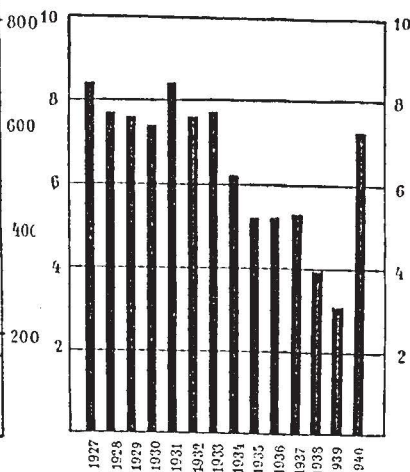
Kurvorna, av vilka den översta hämför sig till antalet för brott mot liv åtalade, den nedersta till antalet för dessa brott sakfällda per en miljon invånare, ge inte det fullt exakta förhållandet mellan brotten mot liv i de ifrågavarande länderna, emedan de brott, talen avse, inte äro fullt identiska. Siffrorna för Finland och Sverige hänföra sig till mord, viljadråp samt misshandel med dödlig påföljd även vid slagsmål, de för Norge åter till mord, viljadråp och

dödsförvållande. I talen för Danmark ingå mord, viljadråp och misshandel med dödlig påföljd. Synnerligen mycket kunna dessa skiljaktigheter dock inte verka på siffrorna. Såsom framgår av diagrammet är brottsligheten mot liv i alla de skandinaviska länderna avsevärt mindre än i Finland. I dessa länder har den kontinuerligt varit i sjunkande, hos

Diagr. XVII.
Stöld, snatteri, inbrott.

Diagr. XVIII.
Rån.

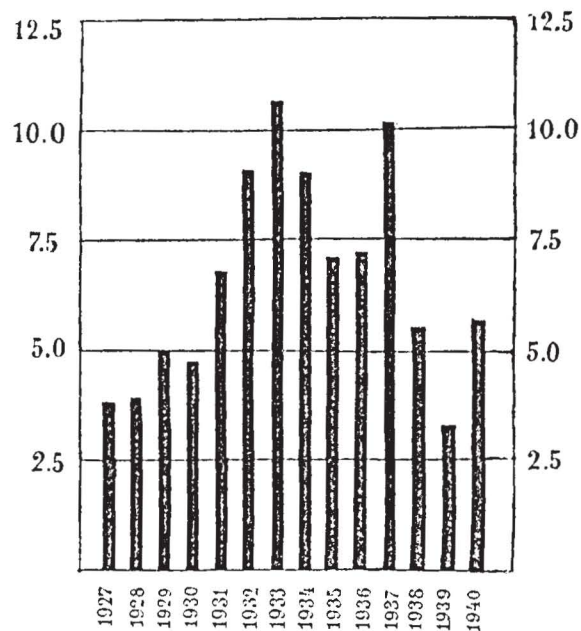

oss har den under de senaste decennierna visat avsevärda stegringar; en mycket påtaglig sådan inträdde efter inbördeskriget 1918.

För att kunna bilda sig en totaluppfattning om brottslighetsfrekvensen i de nordiska länderna borde man utan tvivel ha tillgång till en liknande framställning åtminstone av brotten mot egendom. Tyvärr står en sådan oss inte till buds, varför vi måste nöja oss med att fastslå, att förhållandena i vårt land så vitt det gäller sistnämnda kategori av brottslighet inte i högre grad skilja sig från dem i de övriga nordiska länderna, även om man måste medge, att hithörande siffror hos oss över huvud äro något högre än i dessa.

Under det innevarande århundradet har vårt folk varit tvungnet att utkämpa tre krig. Det första av dem var frihetskriget år 1918, som till stor del var ett medborgarkrig. Det andra var vinterkriget, som började den 30 november 1939 och slutade med tvångsfreden i Moskva den 12 mars

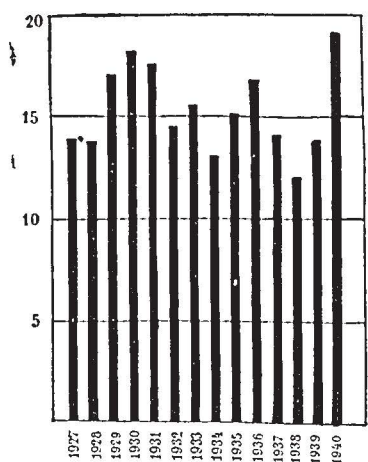
Diagr. XIX. Döljande av tjuvgods.

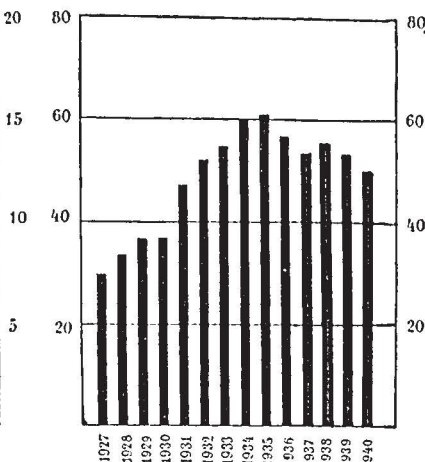
1940. I likhet med det krig som ännu pågår, var vinterkriget en kamp för vår existens och tog nationens yttersta krafter i anspråk. Vi komma inte här att dröja vid de verkningar det nu pågående kriget har utövat på brottsligheten, dels medan dessa verkningar tills vidare äro skönjbara endast till en mindre del, dels också emedan nödiga uppgifter om dem ännu icke stå till buds. Vår avsikt har i huvudsak varit att belysa verkningarna av vinterkriget, i den mån de ha yppat sig under kriget och under de fyra närmaste kvartalen efter det, före det nya krigsutbrottet,

då den av det nu pågående kriget framkallade orsakskedjan började utöva sitt inflytande. Emellertid komma vi att i någon mån beröra verkningarna av frihetskriget vid framställningen av brottslighetens utveckling i landet sedan den tid, då den nya strafflagen trädde i gällande kraft. Detta är nämligen nödvändigt för att man skall förstå de förändringar i brottsligheten, som blevo en följd av vinterkriget.

Diagr. XX.
Förfalskning av handling.

Diagr. XXI.
Försnillning.

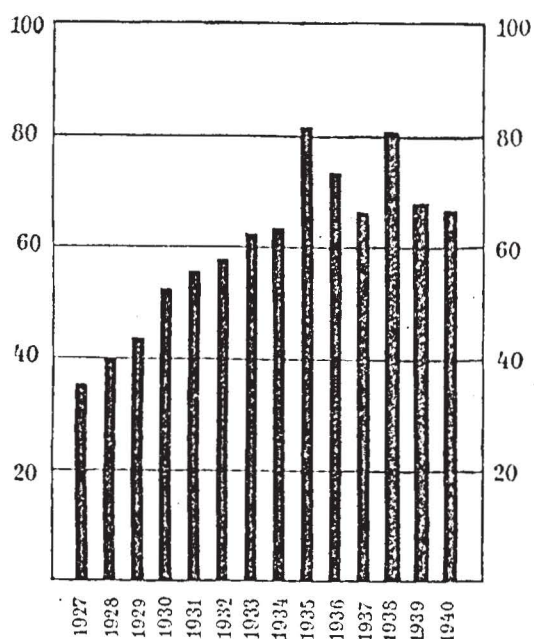

Talrika miljöfaktorer ha bidragit till de variationer, som komma att framgå av de grafiska tabellerna i det följande. Det kan inte komma i fråga att redogöra för dem alla. Bland de yttre kriminogena faktorerna finns det emellertid några, vilkas betydelse framträder klarare än de övrigas i stegringarna och sänkningarna i de kriminalstatistiska talen. Bland dem märkas de svåra ekonomiska och livsmedelskriserna, alkoholläget samt de sociala och politiska motsättningar, som ha söndrat folket och under en del orostider ha varit mycket svåra.

Under 1900-talet har ett flertal ekonomiska kriser inträffat. Seklets allra första år, åren 1908—1909 och åren efter år

1921 ha betecknat ett slags kristider, som dock inte ha lett åtminstone till någon större arbetslöshet, varför deras kriminogena betydelse torde ha varit ringa. Mycket betydelsefull i det avseendet var däremot den svåra kristiden i början av 1930-talet, som torde kunna anses ha kulminerat

Diagr. XXII. Bedrägeri.

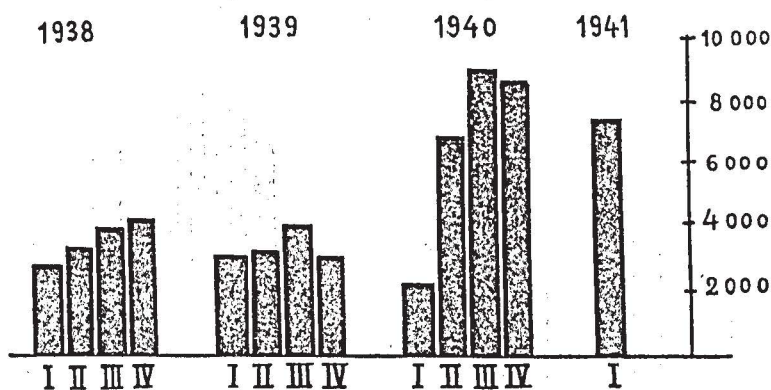

år 1933, och som hade till följd, att arbetslösheten ökades betydligt och att arbetarlönerna sjönko i hög grad, i en del fall till och med under existensminimum, samt den svåra livsmedelskris, som började vintern för frihetskriget 1917—1918 och som övervanns först följande år.

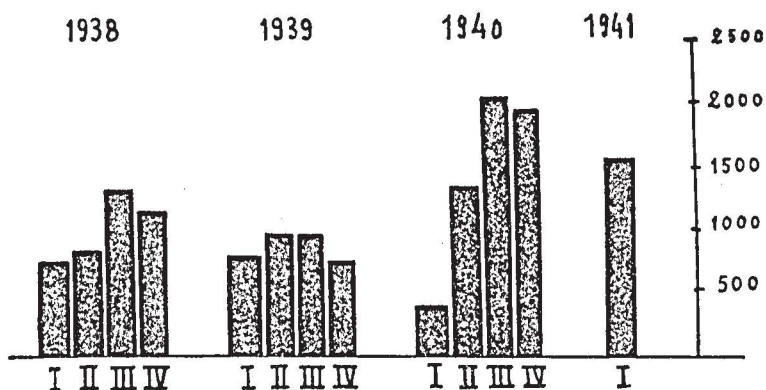
Knappast någon annan detalj i det sociala livet hos oss har varit underkastad så radikala förändringar som åtkomsten och förbrukningen av alkoholdrycker. Ända fram till världskriget var alkoholhandeln anförtrodd statskontrollerade utskänkningsbolag. Frånsett en del restriktioner, som

avsågo ordningens upprätthållande, var handeln med alkohol drycker fri. I början av första världskriget utfärdades i administrativ väg ett fullständigt alkoholförbud, som upp-

Diagr. XXIII. Enkel stöld, snatteri.

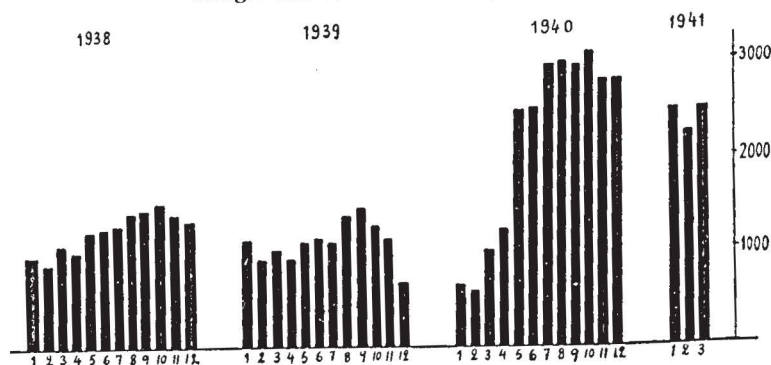
Grov stöld, inbrott.

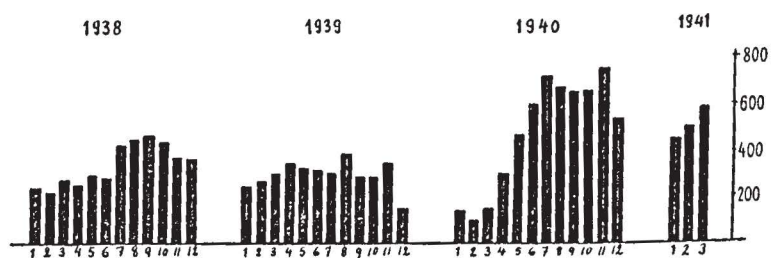
rätthölls ända tills den i laglig ordning stiftade förbudslagen av den 29 maj 1917 trädde i kraft den 1 juni 1919. Under tiden för ovannämnda förbud kunde alkohol i huvudsak erhållas endast på apoteken och genom den hembränning, som småningom tog fart. Under förbudslagstiden började en mycket omfattande smyghandel med alkohol

att frodas. Utländsk, främst estnisk 96-procentig sprit strömmade in i landet, utan att statsmakten förmådde hindra det. I mer avlägsna trakter blomstrade hembränningen, som hade kommit i gång redan under föregående period. Den

Diagr. XXIV. Enkel stöld, snatteri.

Grov stöld, inbrott.

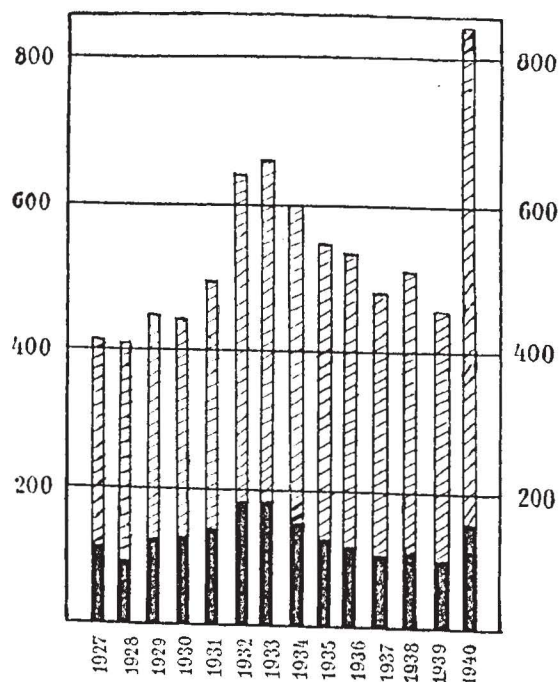

ohållbara situationen fortgick ända tills förbudslagen upphävdes genom en lag, som utfärdades den 9 februari 1932 och trädde i gällande kraft den 5 april samma år, och som gjorde tillverkningen av och handeln med alkohol till statsmonopol. Alkoholen hade åter blivit fri.

Talrika sociala och politiska konflikter började göra sig gällande strax i början av århundradet. Socialdemokratien, som vann allt större teräng i landet, fäste uppmärksamheten vid de sociala missförhållandena; utan tvivel förelåg det avsevärda sådana. Missnöje yppade sig bland de mindre

bemedlade folkskikten, förhållandet mellan de egendomslösa och de ägande klasserna började tillspetsas. Den politiska splittringen betingades åter av de angrepp, som den ryska

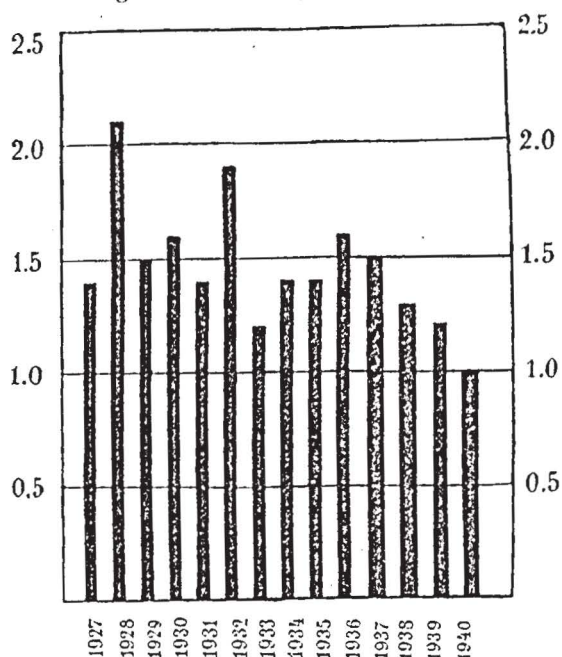
Diagr. XXV. Stöld, snatteri.
Grov stöld, inbrott.

regeringen vid sekelskiftet inledde mot vårt lands autonoma ställning, angrepp, till vilka vårt folk enhälligt intog en avvisande hållning, medan oenighet rådde i fråga om metoderna för motståndet. Varken de sociala eller de politiska stridigheterna upphörde under den korta tid från storstrejken i november 1905 till år 1908, då landet fick vara i fred för de panslavistiska angreppen: de blevo tvärtom allt bittrare, då den på allmän och lika rösträtt baserade enkammarlantdagen hade börjat sin verksamhet. Den nya, sistnämnda är inledda förryskningsperioden var visserligen

ägnad att i någon mån utjämna de inrepolitiska motsättningarna, men bragte inte stridigheterna att upphöra; tvärtom fördjupades de på den sociala linjen så, att vårt folk i sin stora ödesstund år 1918, som gav det självstän-

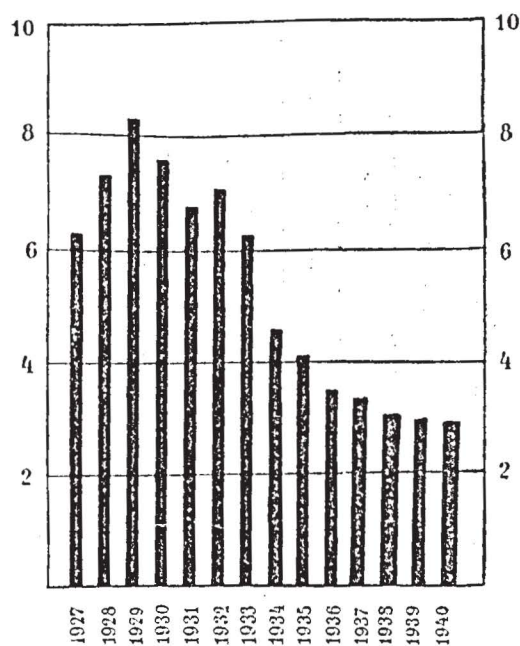
Diagr. XXVI. Mord, fullbordat brott.

digheten, kom att kämpa i två olika läger. Det utgjutna brodersblodet slog i folksjälen djupa sår, som endast långsamt ärrades. De voro dock inte obotliga, och i slutet av det senaste decenniet kunde en konsolidering mellan de olika folkklasserna märkas. Då vårt folks existens hösten 1939 blev hotad genom Sovjetunionens angrepp mot vårt land, väckte detta hos medborgarna en enighet och en offervilja, som man tidigare knappast hade vågat drömma om. Frånser man en del mycket begränsade medborgarkretsar, som ha intagit en ofosterländsk hållning, har denna enighet bibehållit sig obruten.

Brottslighetens utveckling under den tid den nya strafflagen har varit gällande framgår åskådligt av de grafiska diagram vi nu skola komma till. Diagrammen ha förfärdigats av chefen för Finlands rättsstatistiska byrå dr. *Veli*

Diagr. XXVII. Dråp och misshandel med dödlig påföljd, även i slagsmål.

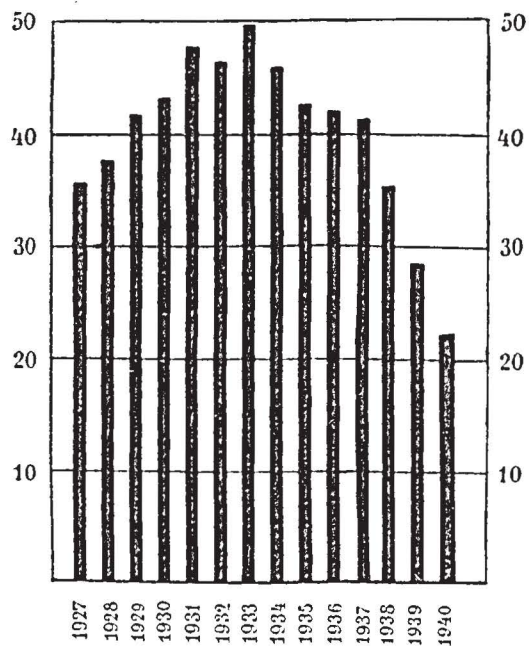

Verkko. Utvecklingen av brottsligheten mot liv belyses av diagrammen IV, V och VI, av vilka den första hänför sig till variationerna i fråga om omtalet mord, den andra i antalet viljadråp och den tredje i antalet fall av misshandel med dödlig påföljd.

Den översta streckade linjen hänför sig till antalet män, den nederste till antalet kvinnor och den fortlöpande linjen till totalantalet dömda per en miljon invånare. En granskning ger vid handen, att kurvorna för viljadråp och misshandel med dödlig påföljd löpa nästan jämsides: båda visa

en stark nedgång under åren för världskriget, framför allt under åren 1915 och 1916, en viss, ehuru inte fullt parallell stegring omkring år 1910 och en mycket kraftig stegring från år 1918 —, en stegring, som fortgår ända fram till år

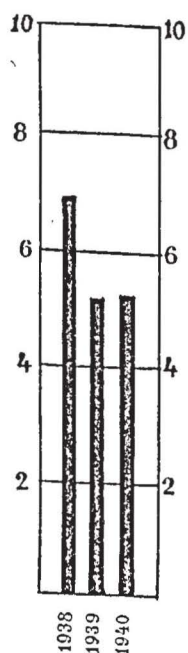
Diagr. XXVIII. Grov och mindre grov misshandel, även i slagsmål.

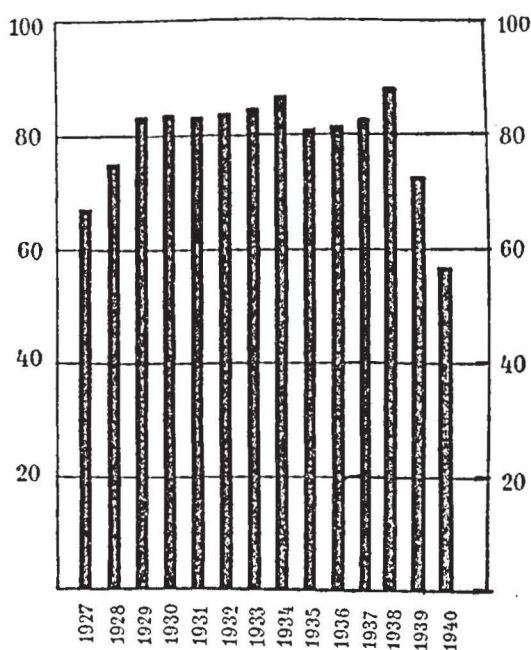
1933, då en starkt sjunkande tendens börjar göra sig gällande. Nedgången under världskrigsåren finner sin förklaring i alkoholförbudet, som under de då rådande förhållandena visade sig vara mycket effektivt. Den högkonjunktur som gör sig märkbar under femtonårsperioden efter världskriget är betingad av många olika omständigheter. En mycket stor, man kan säga en allt överskuggande betydelse i detta avseende har det försämrade alkoholläget. Förbudslagen, som inte uppbars av en tillräckligt stark allmän folkmening, ledde inte till en ökad nykterhet, tvärtom trotsades den

även av sådana kretsar, som förfäktade en på den individuella övertygelsen grundad nykterhet. Alkoholbegäret tillfredsställdes med billig estnisk sprit, som fanns att tillgå överallt i smyghandeln, och som förlärd i oförädlad form

Diagr. XXIX. Grov misshandel även i slagsmål.

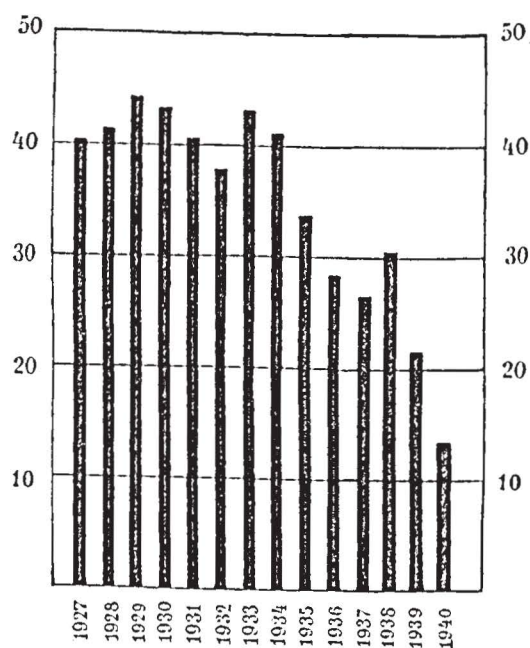
Diagr. XXX. Lindrig misshandel eller lyftande av vapen.

och i riklig mängd var ägnad att framkalla häftiga reaktioner hos konsumenterna. Den här ifrågavarande brottsligheten torde dock inte enbart finna sin förklaring i det försämrade alkoholläget. Åtminstone till en del böra orsakerna till den sökas i de många förbannelser, som inbördeskriget lämnade efter sig hos vårt folk. De sår, som kriget hade slagit både på den ena och på den andra sidan, voro ägnade att bland medborgana fostra ett hat, som ofta, i synnerhet under rusets inflytande, tog sig utlopp i privata

hämndeakter: i dråp och misshandel. Nedgången under det senaste årtiondet torde finna sin förklaring i det förbättrade alkoholläge, som inträdde efter det förbudslagen hade upphävts, samt i den konsolidering, som gjorde sig gällande i förhållandet mellan olika medborgarkretsar.

Diagr. XXXI. Fridsbrott.

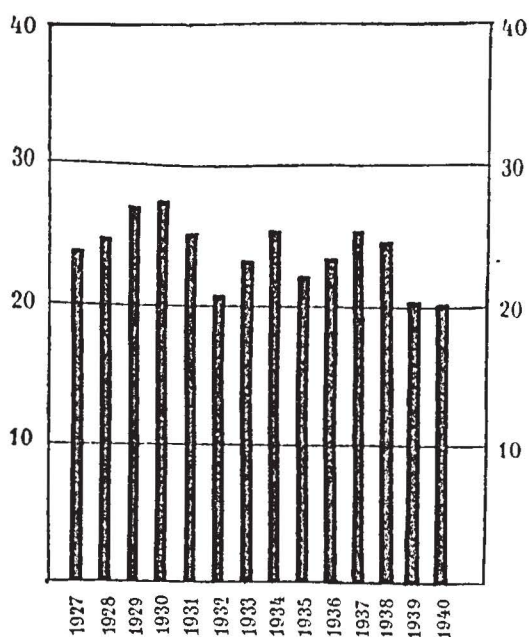
Kurvan för mord skiljer sig i avsevärd grad från kurvorna för de brott, som ha berörts här ovan. Med tanke på att mordet representera brott, som inte stå i något direkt samband med alkoholbruk²⁾, förstår man, att kurvan inte visar den nedgång, som under världskrigsåren gör sig gällande i kurvorna för övriga brott mot liv. Stegringarna i kurvan för mord, av vilken den mindre infaller åren 1907—1908 och den större efter år 1918, torde finna sin

²⁾ Verkko, Maamme rikollisuuden kehitys s. 18.

förklaring i sönderslitande sociala och politiska stridigheter, som under sistnämnda period i huvudsak belingades av frihetskriget.

Diagram VII, som hänför sig till misshandelsbrotten är

Diagr. XXXII. Våld mot och hindrande av tjänsteman i tjänsteutövning.

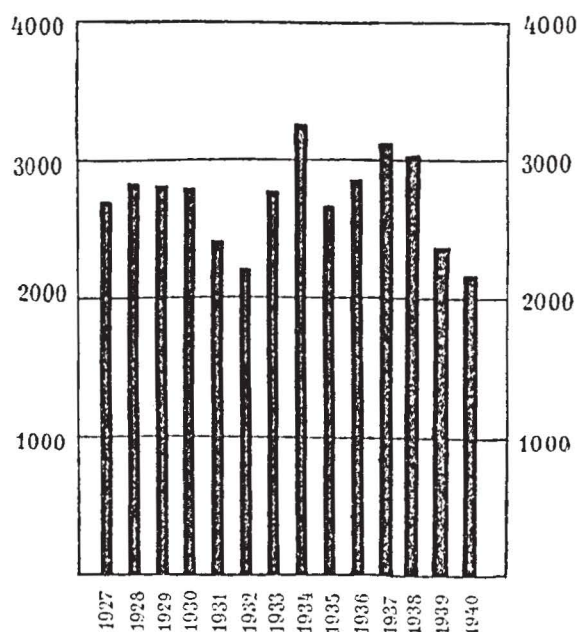

ägnad att visa, att variationerna i antalet fall av grov misshandel och misshandel, varav mindre lyte följt, följa variationerna i antalet fall av viljadråp och misshandel med dödlig påföljd. Orsakerna härtill äro tydligen desamma som i fråga om sistnämnda brott. Kurvan för lindrig misshandel har däremot ett i hög grad från sistnämnda kurvor avvikande förlopp.

Kurvorna för fridsbrott och våld mot eller hindrande av tjänsteman, diagram VIII och IX, där den punkterade linjen hänför sig till folkökningen, den streckade linjen till antalet

åtalade och den fortlöpande linjen till antalet dömda av hela folkmängden, visa en avsevärd överensstämmelse med kurvorna för dråp och misshandelsbrott, något som torde finna sin förklaring i likartade yttre kriminogena omständigheter. Så komma vi till fylleribrotten, diagram X. Såsom synes

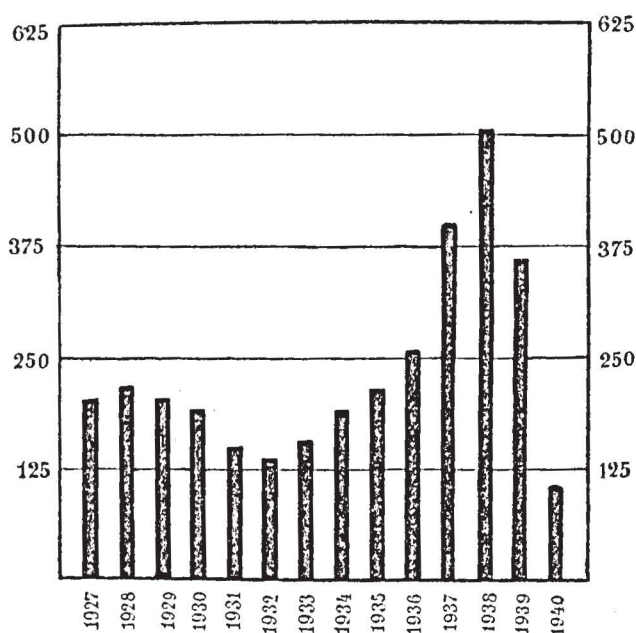
Diagr. XXXIII. Fylleri.

löpa kurvorna för åtalade och dömda nästan jämsides. De variationer, som kurvorna uppvisa under olika tider, få inte sin förklaring enbart av, om det varit lättare eller svårare att komma över alkohol, även om betydelsen av denna omständighet mycket tydligt framgår av den starka nedgång, som betingades av alkoholförbudet under världskrigsåren. Också förändringarna i lagstiftningen rörande fylleribrott ha i mycket hög grad bidragit till dem. Efter det förbudslagen hade trätt i gällande kraft, infördes i den paragraf i straff-

lagen (§ 6, kap. 43), som hänför sig till fylleri, en förändring, enligt vilken nämnda brott inte längre karakteriserades av att vederbörande uppfört sig på ett störande sätt eller väckt förargelse: brottet var begånget, om man hade uppträtt

Diagr. XXXIV. Brott mot de om trafiken med motorfordon utfärdade bestämmelserna.

synbart drucken. Genom en lag, som utfärdades efter det förbudslagen hade upphävts, gjordes åter åstadkommandet av störing eller förargelse till kriterium för brottet, en omständighet, som givetvis i hög grad minskade brottets frekvens. Kurvan visar en mycket kraftig stegring efter det fylleriparagrafen förändrades år 1921 ända fram till år 1931, då ovannämnda kriterium lades till de tidigare kriterierna för brottet.

Kurvorna för egendomsbrotten har ett från de ovannämnda i hög grad avvikande förlopp. Diagram XI, som hänför sig

till gruppen snatteri, stöld och inbrott visar en mycket stark stegring under åren 1917—1919. Utom av livsmedelskrisen torde stegringen finna sin förklaring i den begreppsförvirring, som blev en följd av inbördeskriget och det kaotiska, av statsmaktens kraftlöshet präglade tillstånd, som åtföljde den ryska revolutionen kort före kriget. Efter det statsmakten hade återvunnit sin auktoritet och livsmedelskrisen hade övervunnits, upphörde stegringen och åtföljdes av en kraftig nedgång åren 1920—1921. En annan stark stegring gjorde sig gällande i början av senaste årtionde, under den ekonomiska kris som rådde då och under vilken arbetslösheten fick en avsevärd omfattning. Under samma tid uppvisa också kurvorna för rån och rånartad stöld, diagram XII, en del fluktuationer, som dock äro mycket mindre, vilket torde kunna förklaras så, att de individuella faktorerna ha en större andel i uppkomsten av dessa kvalificerade egendomsbrott än fallet är i fråga om brotten i den tidigare nämnda gruppen, som är mer beroende av miljöfaktorer. Det har redan länge varit bekant, att en stor del av förövarna av kvalificerade egendomsbrott hör till den förbrytarkader, som i avsevärd grad är oberoende av konjunkturerna. Diagrammen för bedrägeri, XIII, för försnillning, XIV, och för förfalskning XV, visa en rätt stor parallellism med kurvan för tjuvnadsbrott. Livsmedelskrisens verkan har dock varit mycket mindre på dessa brott än på de sistnämnda.

Några uppgifter om antalet personer, som efter år 1939 ha sakfällts för brott ha inte stått oss till buds. För att kunna ge en bild av brottslighetens utveckling under och efter vinterkriget och jämföra den med brottsligheten under tiden därförinnan måste man ty till statistiker över brott, som ha kommit till polisens kännedom; en sådan statistik föreligger hos oss sedan år 1927. Den är måhända inte fullt noggrann, men torde dock mycket känsligt följa variationerna i brottslighetens utveckling.³⁾ Den omständigheten,

³⁾ *Verkko*, Maamme rikollisuuden kehitys s. 24.

att antalet anmälda egendomsbrott i hög grad har ökat efter vinterkriget, har man velat förklara så, att bland de anmälda fallen i större utsträckning än tidigare skulle ingå fall, där anmälan vid undersökning har visat sig vara ogrundad.⁴⁾ Det kan emellertid påvisas, att detta icke håller streck. Man har nämligen undersökt, i hur många procent av de till polisen under åren 1938, 1939 och 1940 anmälda fallen av snatteri och enkel stöld, av grov stöld och inbrott anmälningarna ha visat sig vara obefogade. Resultaten av denna undersökning framgå av diagram XVI. I diagrammet har antalet fall, i vilka det senare har framgått, att något brott inte har förelegat, betecknats med vitt. Såsom diagrammet ger vid handen, ha procenttalen för nämnda fall, så vitt det är fråga om snatteri och enkel stöld år 1938 varit 18,9, år 1939 19,0 och år 1940 18,1, för grov stöld och inbrott åter respektive 4,9, 5,0 och 4,5. Talen ha sålunda under dessa år hållit sig nästan oförändrade.

Det föreligger emellertid en annan omständighet, som bidrar till, att siffrorna för tiden för vinterkriget och tiden närmast före och efter det inte äro fullt jämförbara med de tal, som utvisa brottsligheten därförinnan. Då möjligheten av ett krig hösten 1939 steg fram i synkretsen, kallades landets vapenföra manliga ungdom småningom till extra reservövningar, från vilka de först efter kriget, våren och sommaren 1940 i bestämd ordning till största delen hemförlovades. De till de extra reservövningarna inkallade underställdes strafflagen för krigsmakten, varför de brott de begingo, icke ingå bland de brott, som anmäldes till polisen. Denna omständighet bör givetvis tagas med i räkningen, då man jämför brottslighetstalen för ifrågavarande tid med motsvarande tal för tiden därförinnan.

Diagram XVII ger vid handen⁵⁾, att antalet fall av stöld, snatteri och inbrott, som under åren närmast före kriget

⁴⁾ *Verkko*, Maamme rikollisuuden kehitys s. 29.

⁵⁾ Diagr. ang. brott, som kommit till polisens kännedom, ange antalet per 100,000-tal innevånare.

tenderade mot en viss minskning, år 1940 ökades nästan till det dubbla, jämfört med föregående år. Rånen, diagram XVIII, visa en i stort sett liknande utveckling. Också för döljande av tjuvgods, diagram XIX, går utvecklingen i samma riktning; stegringen är dock inte lika stark. Antalet förfalskningsbrott, diagram XX, ökades i någon mån, fallen av försvinnning, diagram XXI, och fallen av bedrägeri, diagram XXII, ha däremot snarast tenderat mot att avtaga.

Med tanke på, att antalet tjuvnadsbrott har ökat mest är det skäl att belysa variationerna ifråga om dessa brott kvartalsvis, vilket gör det möjligt att låta granskningen gå ända fram till det första kvartalet år 1941. Av diagram XXIII, framgå särskilt för sig variationerna ifråga om snatteri och enkel stöld samt grov stöld och inbrott. Ännu mer i enskildheter framgå dessa variationer av diagram XXIV, som ge talen för de olika månaderna. De ge vid handen, att tjuvnadsbrottsligheten var proportionellt låg i slutet av år 1939 och under de tre första månaderna av år 1940, och att den därefter steg så hastigt, att den redan i maj överskred nivån för de föregående åren. Den var mycket hög från slutet av juni till slutet av oktober, då den, märkvärdigt nog långsamt började sjunka trots den stundande vintern. Denna sänkning gör sig svagt, ehuru inte kontinuerligt förnimbar också under de tre första månaderna av det följande året.

Intressant ur kriminalpsykologisk synpunkt är diagram XXV, som visar förhållandet mellan enkel och grov tjuvnadsbrottslighet. Pelarna med sneda streck hänför sig till den enkla, de med svart färj till den kvalificerade brottsligheten av detta slag. Det framgår, att variationerna i fråga om den kvalificerade brottsligheten äro mindre än i fråga om den enkla. Orsakerna till denna företeelse ha blivit antydda i det föregående.

Den minskade tjuvnadsbrottsligheten i slutet av år 1939 och i början av år 1940 får till en del sin förklaring i den ovannämnda omständigheten, att den vapenföra man-

liga befolkningen var inkallad till krigstjänst och under den tiden var underställd den militära strafflagen; brotten mot denna framgå inte av nu ifrågavarande statistik. Till en del torde minskningen ha betingats av den rent av monumentalaste fosterländska lyftning och offervilja, som inte ens lämnade alla för asocialitet böjda kretsar oberörda, en företeelse som *Exner* har lagt märke till i sin undersökning av första världskrigets verkningar på brottsligheten i Österrike. Tjuvnadsbrottslighetens stegring senare under år 1940 kan åtminstone inte i nämnvärd grad få sin förklaring i ekonomiska omständigheter. Någon ekonomisk kris var inte för handen, och arbetslösheten under år 1940 var mycket obetydlig. Knapphet på livsmedel började visserligen yppa sig, men någon egentlig kris kunde man ännu inte tala om. Om stegringen i tjuvnadsbrotten i huvudsak hade betingats av nyssnämnda omständigheter, borde den ha fortsatt i början av år 1941, då siffrorna för arbetslösheten voro något större, ehuru mycket låga också nu, och då livsmedelskrisen skärptes åtminstone i någon mån. Men detta skedde ej, och trots att vintern var inne, kan en lindrig sänkning observeras. Stegringen i fråga om nämnda brottslighet torde delvis finna sin förklaring i den oerhörda miljöförändring, som den karelska befolkningen på en halv miljon människor måste underkasta sig på grund av evakueringarna under kriget och strax efter det. Den karelska stammen blev spridd över hela landet. Under tidens trångmål kunde människorna, flyttade från sina hemvist, lika litet som deras egendom bli föremål för nödig omsorg. En mängd egendom råkade vind för våg. Det hände, att evakueringsmanskaper eller vår egen militär tog den i användning, något som man försvarade med, att också det var bättre än att den råkade i fiendens våld. Det var inte så märkvärdigt, att aktningen för äganderätten försvagades bland dem, som sågo sin egendom försvinna och förstöras inte bara genom de åtgärder, som fienden vidtog, utan också genom brist på ordning och skötsel, efter det den hade

räddats. Därtill kommer, att vårt samhälle efter tvångsfreden i Moskva sommaren 1940 torde ha stått närmare ett sammanbrott än någonsin tidigare. Det behövdes de bästa möjliga råd, då det gällde att lösa de svåra inre problem, som den olyckliga freden hade fört med sig. Det krävdes otroliga ansträngningar, då det gällde att ordna försvaret mot en fiende, som enligt vad det var bekant, byggde sig nya anfallsställningar på andra sidan om den nya gränsen och som innanför våra gränser genom att nästan öppet strö en massa pengar omkring sig sökte organisera en revolutionär verksamhet i syfte att underlätta erövringen. Under dessa omständigheter är det inte märkvärdigt, om de brottsliga böjelserna hos moraliskt sett svagare individer fingo ny näring, jämsides med att dessa individer sågo samhället försvagas.

Det bör märkas, att brottsligheten ifråga om bedrägeri och försnillning inte ökades, vilket ger vid handen, att de äro relativt mera oberoende av rädande konjunkturner. Den omständigheten, att antalet förfalskningsbrott blev större, torde finna sin förklaring i, att pass och allehanda bevis togs i bruk under krigstiden.

Mycket annorlunda har utvecklingen vänt i fråga om brottet mot liv och den kroppsliga integriteten. Såsom diagram XXVI ger vid handen, har antalet mord år 1940 varit avsevärt mindre än de föregående åren. Antalet fall av dräp och misshandel med dödlig påföljd, diagram XXVII, har hållit sig på samma nivå som år 1939. Antalet misshandelsbrott, diagram XXVIII, XXIX och XXX, visar en sjunkande tendens. Redan under föregående år kunde en nedgång iakttagas för flera av brotten av ovannämnda art.

Den mot liv och mot den kroppsliga integriteten riktade brottsligheten har sålunda år 1940 undergått en utveckling, motsatt den, som brottsligheten mot egendom har uppvisat. Medan den sistnämnda, fränsett några få arter av brott, har haft en starkt stigande tendens, visa diagrammen för den förstnämnda antingen ett stillastående eller en till och

med avsevärd nedgång. Denna företeelse kan inte anses vara betingad av en minskad alkoholförbrukning; tvärtom har en större tygellöshet i det avseendet kunnat iakttagas efter kriget. Till någon del finner lägkonjunktoren sin förklaring i, att den manliga ungdomen var i militärtjänst i slutet av år 1939 och i början av år 1940. Men det förefaller nästan, som om företeelsen hade också en annan orsak. Vinterkriget fördes i tecknet av en fullständig enighet. Våpenbröderskapet, prövat i gemensamma faror, var ägnat att eliminera det hat, som, betingat av politiska och sociala meningsskiljaktigheter, länge hade sönderslitit vårt folk. Vinterkrigets verkningar ha varit fullständigt motsatta frihetskrigets; detta var till stor del ett inbördeskrig, som tillfogade vårt folk djupa sår och hade til följd en avsevärd ökning i våldsbrottsligheten. Det vore mycket lättare att dra slutsatser i här ifrågavarande avseende, om vi förfogade över månadsvis eller må vara endast kvartalsvis uppgjorda statistiker för år 1940; i så fall skulle vi kunna kontrollera verkningarna av männens vistelse ute vid fronten. Tyvärr föreligga sådana siffror ej. Mycket långt gående slutsatser i positiv riktning torde siffrorna icke berättiga oss till⁵⁾.

Anmärkningsvärt är, att kurvan för fridsbrott, diagram XXXI, vilken, såsom det har påvisats här ovan, i avsevärd grad har åtföljt variationerna i brottsligheten mot liv och misshandelsbrottsligheten, visar en starkt nedåtgående tendens. Kurvan för våld mot eller hindrande av tjänsteman, diagram XXXII, har hållit sig på samma nivå som år 1939, en nivå, något lägre än under de föregående åren. Kurvan för fylleri, diagram XXXIII, visar en sjunkande tendens. Förändringen torde dock ha betingats av, att myndigheterna, som ha haft viktigare uppgifter att fullfölja, inte ha kunnat ägna detta brott lika stor uppmärksamhet som tidigare. Antalet brott mot de om trafiken med motorfordon utfärdade bestämmelserna, diagram XXXIV, har sjunkit i hög

⁵⁾ Jfr. *Verkko*, Maamme rikollisuuden kehitys s. 28.

grad, något som finner sin förklaring i, att en mängd motorfordon ha tagits i beslag för arméns behov, och av att tillgången på bensin har varit begränsad.

Den tid efter vinterkriget, då vårt rike fick leva i fred innan det nu pågående tunga kriget började, var alltför kort för att kunna ge oss en fullständig uppfattning om vinterkrigets kriminogena verkningar. Genom det nya krigsutbrottet har en ny orsaksräcka börjat verka, och verkningarna av den förena sig med de ännu kännbara verkningarna av vinterkriget. Några fullständiga uppgifter om den senare tiden stå inte till förfogande. Av allt att döma har antalet brott mot egendom åter ökats. Situationen är dock inte katastrofal. Ingenting tyder på, att vårt folks moraliska styrka vore på upphällningen. Vårt hårt prövade folk kommer utan tvivel att med obruten kraft genomgå den nya prøvetiden och att tillkämpa sig en tryggad framtid.
